

Kontrollköp av folköl, tobaksvaror, e-cigarettor och påfyllningsbehållare samt receptfria läkemedel

I det här informationsbladet informerar vi om vad kontrollköp innebär för dig som säljer eller lämnar ut folköl, tobaksvaror, e-cigarettor och påfyllningsbehållare samt receptfria läkemedel.

Vad är ett kontrollköp?

Ett kontrollköp innebär att en person över 18 år med ett ungdomligt utseende testar om det går att köpa folköl, tobaksvaror, e-cigarettor och påfyllningsbehållare eller receptfria läkemedel utan att den som säljer eller lämnar ut varan försäkras sig om att mottagaren har fyllt 18 år.

Varför finns bestämmelser om kontrollköp?

Kontrollköp möjliggör för kommunerna att kontrollera att du som säljer eller lämnar ut folköl, tobaksvaror, e-cigarettor och påfyllningsbehållare eller receptfria läkemedel förvissas dig om att mottagaren har fyllt 18 år. Enligt lag får inte dessa varor säljas eller lämnas ut till någon som är under 18 år.

Bestämmelserna om kontrollköp finns i alkohollagen, lagen om tobak och liknande produkter samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel.

Fråga om legitimation

Du som säljer eller lämnar ut varan ska förvissa dig om att mottagaren har fyllt 18 år. Att förvissa sig om att mottagaren har uppnått rätt ålder sker enklast genom att du ber om legitimation. Om mottagaren inte har eller vägrar visa legitimation, får du inte sälja folköl, tobaksvaror, e-cigarettor och påfyllningsbehållare, eller receptfria läkemedel till den personen.

Syftet med kontrollköp

Kommunen genomför kontrollköp för att undersöka hur ålderskontrollen fungerar. Resultatet från kontrollköpet använder kommunen sedan som underlag för att skapa en dialog mellan kommunen och dig som säljer eller

Information om kontrollköp

Information om kontrollköp riktar sig till näringsidkare som säljer eller den som lämnar ut folköl, tobaksvaror, e-cigarettor och påfyllningsbehållare samt receptfria läkemedel. Med e-cigarettor och påfyllningsbehållare avses i detta informationsbrev sådana produkter som innehåller nikotin.

Kommunen har enligt bestämmelser i alkohollagen (2010:1622), lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter och lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel rätt att genomföra kontrollköp av folköl, tobaksvaror, e-cigarettor och påfyllningsbehållare samt receptfria läkemedel.

lämnar ut varan. Genom dialogen kan kommunen hjälpa dig som näringsidkare att utveckla väl fungerade rutiner för ålderskontroll och du som näringsidkare kan även dela med dig av dina erfarenheter inom området. Kommunen har rätt att genomföra kontrollköp utan att informera om det i förväg. Kommunen ska snarast efter kontrollköpet underrätta dig om att ett kontrollköp ägt rum och berätta om resultatet.

Kommunen får inte använda ett kontrollköp som underlag för någon administrativ åtgärd mot dig som näringsidkare. Det betyder att kommunen till exempel inte får meddela dig som näringsidkare försäljningsförbud att sälja folköl, e-cigarettor och påfyllningsbehållare eller återkalla ett tillstånd om att sälja tobaksvaror på grund av vad som kommit fram vid kontrollköpet.

Mer information om kontrollköp finns på Folkhälsomyndighetens webbplats.

www.folkhalsomyndigheten.se/kontrollkop

Varför behövs kontrollköp?

Kontrollköp är en metod för att hjälpa dig som näringsidkare att se till att dina rutiner gällande ålderskontroll fungerar väl. Vid dialogen efter kontrollköpet kan kommunen kontrollera att du och din personal har förstått regelverket inom området. Dialogen kan även användas för att informera om varför det finns en åldersgräns för folköl, tobaksvaror, e-cigarett och påfyllningsbehållare, samt receptfria läkemedel. Kommunen får möjlighet att informera om vilka juridiska konsekvenser det kan få om du inte begär legitimation. Den som säljer eller lämnar ut folköl, tobaksvaror, e-cigarett och påfyllningsbehållare, eller receptfria läkemedel till någon under 18 år kan dömas till böter eller fängelse.

Alkohol, tobak och e-cigarett är beroendeframkallande och medför hälsorisker. Åldersgränsen begränsar tillgängligheten för ungdomar och minskar tidig alkohol-, e-cigarett- och/eller tobaksdebut. Receptfria läkemedel som används eller hanteras på fel sätt kan orsaka stor skada på hälsan.

Du som är näringsidkare ansvarar för att sköta försäljningen på ett sådant sätt att säkerställa att mottagaren har fyllt 18 år.

Näringsidkares egenkontroll

Du som näringsidkare är skyldig att kontrollera att försäljningen av folköl, tobaksvaror, e-cigarett och påfyllningsbehållare samt receptfria läkemedel sker enligt gällande lagar. Detta kallas för egenkontroll. Du som säljer dessa varor måste ha ett egenkontrollprogram där det framgår vilka rutiner du och din personal ska arbeta efter för att följa lagarna. Du ska upprätta rutinerna i egenkontrollprogrammet bland annat för att säkerställa att åldersgränsen på 18 år hålls. Du som näringsidkare är ansvarig för att ge din personal det stöd och den information som de behöver för att kunna följa bestämmelserna vid försäljning.

Mer information om egenkontrollprogram kan du få av den kommun där försäljningen sker samt via nedanstående länkar.

Egenkontrollprogram för tobak och liknande produkter

Läs om vilka regler som gäller och vägledning om egenkontrollprogram vid försäljning av tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare på Folkhälsomyndighetens webbplats.

[folkhalsomyndigheten.se/egenkontroll/tobak](https://www.folkhalsomyndigheten.se/egenkontroll/tobak)

Egenkontrollprogram för folköl

Läs mer om egenkontroll över försäljning av folköl.

[folkhalsomyndigheten.se/egenkontroll/folkol](https://www.folkhalsomyndigheten.se/egenkontroll/folkol)

Receptfria läkemedel

Regelverk och vägledning till egenkontrollprogram för att sälja receptfria läkemedel finns på Läkemedelsverkets webbplats.

<https://www.lakemedelsverket.se/sv>